

Çocuk ?stismar? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Çocuk ?stismar? Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18758>

Özet

Çocuk İstismarı Ölçeği (ÇİÖ), bireylerin çocukluk dönemlerinde deneyimledikleri fiziksel istismar, duygusal istismar ve fiziksel ihmal düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, Türk kültürüne uyarlama çalışması ile kazandırılmıştır. Ölçeğin Türkçe çevirisi, geçerlik ve güvenirlik analizleri Bengü Berkmen ve Zeynep Okray tarafından gerçekleştirilmiştir. ÇİÖ, araştırmacılara ve klinisyenlere, geçmiş çocukluk travmaları'nın değerlendirilmesinde standart ve güvenilir bir yöntem sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çocuk İstismarı Ölçeği, ÇİÖ, fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, psikometrik uyarlama, geçerlik, güvenirlik.

Yazarlar

Bengü Berkmen, Zeynep Okray.

Amaç

Çocuk İstismarı Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin çocukluk döneminde maruz kaldıkları istismar türlerini ve ihmal düzeylerini sistematik bir şekilde değerlendirebilmek için geçerli ve güvenilir bir Türkçe araç sağlamaktır. Orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel adaptasyonunu yaparak, Türk popülasyonunda çocuk istismarı deneyimlerinin yaygınlığını ve etkilerini bilimsel olarak incelemeyi hedeflemektedir.

Ölçek, özellikle akademik araştırmalarda ve klinik değerlendirmelerde, çocukluk travmaları'nın uzun vadeli psikolojik etkileri ile ilişkilendirilmesinde kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Bu uyarlama çalışması, uluslararası alanda kullanılan bir araçtır Türkiye'deki psikoloji ve sağlık bilimleri alanına kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Yapı

Çocuk İstismarı Ölçeği (ÇİÖ), çocukluk döneminde yaşanan olumsuz deneyimleri ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil etmektedir. Ölçek, istismar ve ihmalin üç ana boyutunu kapsamaktadır ve toplam 31 maddeden oluşmaktadır. Bu boyutlar, deneyimlerin niteliğine göre ayrılmıştır:

Fiziksel İstismar: Çocukların fiziksel zarara uğratıldıkları veya potansiyel olarak uğrayabilecekleri durumları kapsayan 8 madde (8m).

Duygusal İstismar: Çocuğun psikolojik iyi oluşunu tehdit eden, aşağılama veya reddetme gibi davranışları içeren 11 madde (11m).

Fiziksel İhtimal: Çocuğun temel fiziksel ihtiyaçları (beslenme, barınma, tıbbi bakım) karşılanmaması içeren 12 madde (12m).

Bu üç faktör, çocukluk travması deneyimlerinin farklı yönlerini başlıca olarak değerlendirme imkanı sunarak, araştırmacılara daha derinlemesine analiz yapma olanağı sağlamaktadır.

Geçerlik

ÇÖ'nün Türkçe uyarlama çalışması, ölçeğin psikometrik geçerlik kanıtları hem yapı geçerliği hem de ölçüt geçerliği yöntemleriyle incelenmiştir. Yapı geçerliği çalışmaları, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü araştırmıştır.

Ölçüt geçerliğini sağlamak amacıyla, katılımcılara ek olarak **Aile Bağlanma Tarzı Ölçeği (ABTÖ)** ve **Algılanan Destek Ölçeği (ADÖ)** uygulanmıştır. Elde edilen korelasyon sonuçları aşağıdaki gibidir:

ABTÖ ile ÇÖ arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0.197$ olarak bulunmuştur ($p = 0.078$). Bu sonuç, aile bağlanma tarzları ile istismar deneyimi arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir.

ADÖ ile ÇÖ arasındaki korelasyon katsayısı $r = -0.121$ olarak saptanmıştır ($p = 0.000$). Bu negatif ve anlamlı korelasyon, algılanan desteğin yüksek olması istismar deneyimi puanları ile ilişkili olduğunu işaret etmektedir.

Güvenirlik

Çocuk İstismarı Ölçeği'nin (ÇÖ) Türkçe formunun güvenirlik analizleri, iç tutarlılık, test-tekrar test ve iki yarım güvenilirlik yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (**Cronbach Alpha**), 0,67 olarak hesaplanmıştır.

Bu değer, sosyal bilimler ölçekleri için kabul edilebilir bir sınırdan olmakla birlikte, ölçeğin maddeleri arasındaki tutarlılığın orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ÇÖ'nün madde-toplam puan korelasyonları -0,08 ile 0,44 arasında değişmektedir ($P < 0.001$). Madde-toplam korelasyonlarının pozitif ve anlamlı olması, maddelerin ölçeğin genel yapısına katkıda bulunduğunu desteklemektedir.

Zaman içinde ölçüm tutarlılığını gösteren **test-tekrar test güvenilirlik katsayısı** 0,84 gibi yüksek bir düzeyde bulunmuştur, bu da ölçeğin kararlı ölçümler sağladığını göstermektedir. Öte yandan, ölçeğin **iki yarım güvenilirlik katsayısı** 0.48 olarak belirlenmiştir. Bu düşük katsayı, ölçeğin iki rastgele yarıya ayrılmış sınırlı olduğunu düşündürmektedir ve dikkatli yorumlanması gerekmektedir.

Faktör Analizi

Çocuk İstismarı Ölçeği'nin yapı geçerliği çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen faktör analizi (orijinal ölçeğin yapısına dayanarak), ölçeğin üç temel alt boyutta toplandığını ortaya koymaktadır. Bu üç faktörlü yapı, teorik çerçeve ile uyumlu olarak, istismar deneyimlerinin doğasını ayrıtırmaktadır. Bu boyutlar sırasıyla Fiziksel İstismar (8 madde), Duygusal İstismar (11 madde) ve Fiziksel İhmal (12 madde) olarak adlandırılmıştır. Bu faktör ayrımı, araştırmacıların istismar türlerinin farklı etkilerini bağımsız olarak incelemesine olanak tanır.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama Ölçeği (Adaptasyon)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yetişkinler (Çocukluk dönemi deneyimlerini retrospektif olarak rapor eden)

Age Group: Genç Yetişkinler (Özellikle üniversite öğrencileri popülasyonu üzerinde çalışılmıştır.)

Population Details: Uyarlama çalışması, Türkiye'deki üniversite öğrencileri veya genç yetişkinler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Ölçek, katılımcıların çocukluk dönemlerinde yaşadıkları istismar ve ihmal olaylarını belirli bir derecelendirme sistemi üzerinden değerlendirilmesini gerektiren maddelerden oluşur. Derecelendirme sistemi bilgisi kaynakta belirtilmemiştir.

Anahtar Kelimeler

Çocuk İstismarı Ölçeği, ÇÖ, istismar, ihmal, psikometri, Cronbach Alpha, test-tekrar test, Bengü Berkmen.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: bberkmen@ciu.edu.tr

Correspondence Address: Bengü Berkmen (Sorumlu Yazar).

Özinler, Ücret ve Uygulama Yılı?

Uygulama Yılı?: Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması 2015 yılında yayınlanmıştır.

Özinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Bengü Berkmen ile iletişime geçilmesi önerilir. Ticari kullanım ve telif hakları hakkında kesin bilgi mevcut değildir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına buradan ulaşılabilir: cocuk-istismari-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Berkmen, B. ve Okray, Z. (2015). Çocuk İstismarı Ölçeği'nin Türkçe'ye çevirisi, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1, 242-254.

Çocuk İstismarı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri, orijinal çalışmada belirtilen faktör yapısı ve madde sayıları göstermektedir:

Fiziksel İstismar (8m)

Duygusal istismar (11m)

Fiziksel İhmal (12m)